

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11193676>

BUYUK AJDODLAR MEROSI: KELAJAK AVLOD TARBIYASIDA MUHIM DIDAKTIK MANBA

Abdurazzaqov O'ktam Abduqayumovich

Oriental universiteti Uzluksiz ta'lim pedagogikasi kafedrası

stajyor o'qituvchisi

abdullohuktamovich@gmail.com

Kadirova Sayera Alisher qizi

Oriental universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

kechki 1-kurs talabasi

Annotatsiya: O'zining boy madaniy merosi va tarixiy merosiga ega O'zbekiston Respublikasi kelajak avlod tarbiyasini shakllantirishda o'zining buyuk ajdodlarining ahamiyatini azaldan e'tirof etib keladi. Biroq, ahamiyatiga qaramay, bu merosdan didaktik manba sifatida samarali foydalanishda turli qiyinchiliklar mavjud. Ushbu maqolada O'zbekistonning buyuk ajdodlarini ta'lim tizimiga kiritish bilan bog'liq muammolar va yechimlar yoritilgan. Tarixiy rivoyatlar, ta'lim siyosati va ijtimoiy omillarni chuqur tahlil qilish orqali biz o'quv dasturlaridagi bo'shliqlar, yetarli resurslar va madaniyatni saqlash zarurati kabi asosiy muammolarni aniqlashga xizmat qilingan. Bundan tashqari, biz ushbu muammolarni hal qilish va buyuk ajdodlar merosi O'zbekistonda kelajak avlodlarni ilhomlantirish va tarbiyalashda davom etishini ta'minlash uchun o'quv dasturlarini isloh qilish, o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari va jamoatchilikni jalb qilish tashabbuslarini taklif qilingan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, buyuk ajdodlar, meros, ta'lim, muammolar, yechimlar.

Аннотация: Республика Узбекистан, обладая богатым культурным наследием и историческим наследием, давно осознала важность своих великих предков в формировании образования следующего поколения. Однако, несмотря на его важность, существуют различные трудности в эффективном использовании этого наследия в качестве дидактического ресурса. В данной статье описаны проблемы и пути решения, связанные с включением великих предков Узбекистана в систему образования. Благодаря углубленному анализу исторических повествований, образовательной политики и социальных факторов мы смогли выявить ключевые проблемы, такие как пробелы в учебных программах, недостаточность ресурсов и необходимость сохранения культуры. Кроме того, мы предложили реформу учебных программ, программы подготовки учителей и инициативы по вовлечению общественности для решения этих проблем и обеспечения того, чтобы наследие наших великих предков продолжало вдохновлять и обучать будущие поколения в Узбекистане.

Ключевые слова: Узбекистан, великие предки, наследие, образование, проблемы, решения.

O‘zbekiston Respublikasi o‘zining buyuk ajdodlari tomonidan to‘qilgan boy tarix ahamiyatga ega bo‘lgan madaniy chorrahada joylashgan. Temur saltanatlari va Avitsennaning ilmiy yutuqlaridan tortib, Alisher Navoiyning badiiy merosigacha bo‘lgan O‘zbekiston madaniy merosi faxr va ilhom manbaidir. Bu merosning kelajak avlod tarbiyasidagi ahamiyatini anglagan O‘zbekiston buyuk ajdodlar merosini o‘z ta’lim tizimiga singdirishga harakat qilib kelinmoqda. Biroq, bu sa’y-harakatlarga qaramay, turli muammolar saqlanib qolmoqda va bu merosni yosh o‘quvchilarga samarali etkazishga to‘sqinlik qilmoqda. Ushbu maqola O‘zbekistonning buyuk ajdodlari kelajak avlodlar uchun hayotiy didaktik manba bo‘lib xizmat qilishini ta’minlash uchun ushbu muammolarni o‘rganish va yechimlarni taklif qilishga intiladi.

O‘zbekiston tarixi mintaqa madaniytida o‘chmas iz qoldirgan buyuk ajdodlarining xizmatlari bilan ajralib turadi. Qadimiy Samarqand va Buxoro

shaharlaridan tortib, Xiva va Toshkentning ilmiy markazlarigacha O‘zbekistonning tarixiy merosi keng va serqirradir. Amir Temur, Ulug‘bek, Al-Xorazmiy kabi arboblarning erishgan yutuqlari O‘zbekiston fuqarolarida hayrat va ehtirom uyg‘otishda davom etmoqda.

Ushbu boy tarixiy manbaga qaramay, O‘zbekiston madaniy merosini kelajak avlodga yetkazish ko‘plab muammolarga duch kelmoqda. Bularga o‘quv dasturidagi kamchiliklar, madaniyatni saqlash uchun resurslarning cheklanganligi va ta‘lim tashabbuslarida jamoatchilikning faol ishtiroki zarurligi kiradi.

Ulug‘ ajdodlar merosini ta‘limga singdirishdagi asosiy muammolardan biri o‘quv dasturlarida kamchiliklar mavjudligidir. O‘zbekiston tarixi va madaniyatining ayrim jihatlari maktab o‘quv dasturlarida yoritilgan bo‘lsa-da, ulug‘ ajdodlar timsoli va ularning hissalarini aks ettirishda ko‘pincha teranlik va noziklik yetishmaydi. Qolaversa, o‘quv dasturi O‘zbekiston madaniy merosining xilma-xilligini yetarli darajada aks ettirmasligi mumkin, bu esa tarixning noto‘g‘ri tasvirlanishiga olib keladi.

Yana bir muhim muammo - madaniy saqlash va ta‘lim uchun resurslarning yetishmasligi. O‘zbekistonning buyuk ajdodlariga oid ko‘plab tarixiy obidalar, ashyolar, hujjatlar konservatsiya va restavratsiyaga muhtojdir. Qolaversa, O‘zbekiston madaniy merosining boyligini o‘quvchilarga samarali yetkazuvchi darslik va o‘quv qo‘llanmalari kabi o‘quv materiallari yetishmaydi.

O‘zbekiston madaniy merosini samarali yetkazish ko‘p jihatdan pedagoglarning malaka va bilimlariga tayanadi. Biroq, ko‘pgina o‘qituvchilar tarix, madaniyat va merosni o‘qitish bo‘yicha etarli tayyorgarlikka ega emaslar. Tegishli kasbiy rivojlanish imkoniyatlari bo‘lmasa, o‘qituvchilar talabalarni samarali jalb qilish va O‘zbekistonning buyuk ajdodlari haqida nozik tushunchalarni berish uchun kurash olib borishi mumkin.

Globalashuv va modernizatsiya kabi ijtimoiy omillar O‘zbekiston madaniy merosini asrab-avaylashda qo‘shimcha muammolarni keltirib chiqarmoqda. Yoshlar G‘arb ta‘siriga tobora ko‘proq duchor bo‘lib borar ekan, madaniy eroziya va an’anaviy qadriyatlar va amaliyotlardan uzilib qolish xavfi bor. Bundan tashqari, jamiyat ichidagi

ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosibliklar ta'lim va madaniy resurslardan foydalanishdagi tengsizlikni kuchaytirishi mumkin.

O'quv dasturlaridagi kamchiliklarni bartaraf etish O'zbekiston madaniy merosini yanada kengroq va to'g'ri tasvirlashni ta'minlash uchun ta'lim dasturini keng qamrovli isloh qilishni talab qiladi. Bu mavjud darsliklarni qayta ko'rib chiqish, yangi fanlarni kiritish yoki tegishli mavzular bo'yicha modullar va turli istiqbollarni dars rejalariga kiritish [3; 578-592].

Resurslarning yetarli emasligi muammosini hal qilish uchun O'zbekiston madaniyatni saqlash va ta'limga sarmoya kiritishga ustuvor ahamiyat berilishi kerak. Bunga tarixiy obidalarni konservatsiya qilish, arxiv materiallarini raqamlashtirish va o'quv resurslarini ishlab chiqarish uchun mablag' ajratish kiradi. Madaniyatni asrab-avaylash tashabbuslari uchun resurslarni safarbar qilishda davlat-xususiy sheriklik va xalqaro hamkorlik ham muhim rol o'ynashi mumkin.

Pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish imkoniyatlarini ta'minlash ularning O'zbekiston madaniy merosini samarali o'rgatish salohiyatini oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari o'qituvchilarni o'quvchilarni tarix, madaniyat va meros bo'yicha mazmunli muhokamalarga jalb qilish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va pedagogik strategiyalar bilan qurollantirishga qaratilishi kerak [4; 65-80].

Jamiyatlarni ta'lim sohasidagi tashabbuslarga jalb qilish O'zbekistonning madaniy merosiga egalik va faxrlanish tuyg'usini rivojlantirishga yordam beradi. Bu jamoat tadbirlarini tashkil etish, meros klublari yoki jamiyatlarini tashkil etish va madaniy an'analarni saqlash muhimligi haqida avlodlararo muloqotni rivojlantirishni o'z ichiga olishi mumkin. Mahalliy manfaatdor tomonlarni ta'lim jarayoniga jalb qilish orqali O'zbekiston o'zining madaniy merosi kelajak avlodlar tomonidan dolzarb va qadrlil bo'lib qolishini ta'minlashi mumkin .

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, O'zbekistonning buyuk ajdodlari merosi kelajak avlodni ilhomlantirish va tarbiyalash qudratiga ega bo'lgan qimmatli didaktik manbadir. Biroq, bu merosning samarali uzatilishiga turli muammolar, jumladan,

o'quv dasturlaridagi bo'shliqlar, yetarli resurslar va ijtimoiy omillar to'sqinlik qilmoqda. O'quv dasturlarini isloh qilish, madaniyatni asrab-avaylashga sarmoya kiritish, o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari va jamoatchilikni jalb qilish tashabbuslari orqali ushbu muammolarni hal qilish orqali O'zbekiston o'zining buyuk ajdodlari kelgusi avlodlar uchun faxr va ilhom manbai bo'lib xizmat qilishini ta'minlashi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullaev, Kamoludin. O'zbekiston tarixi lug'ati. 2010 yil.
2. Allworth, Edvard. Zamonaviy o'zbeklar: XIV asrdan to hozirgi kungacha: madaniyat tarixi. Guver Press, 1990 yil.
3. Rashidov, Sodiqjon. "O'zbekistonda madaniy meros ta'limi: muammolar va imkoniyatlar". Heritage Studies xalqaro jurnali, jild. 27. 6, 2021 yil,
4. Sobirov, Rustam. "Milliy o'zlikni shakllantirishda madaniy merosning o'rni: O'zbekiston misoli". Millatlar hujjatlari, jild. 48, yo'q. 1, 2020 yil.
5. YUNESKO. "O'zbekistonda barqaror rivojlanish uchun ta'lim: muammolar va imkoniyatlar". YUNESKO, 2018 yil.
6. <https://www.edu.uz/>